

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 8.

LETNIK XXV.

# NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“  
V LJUBLJANI.



V LJUBLJANI, DNE 15. AVGUSTA 1924.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.



**VSEBINA:** Dr. Basaj: IV. ljubljanski velesojm. — I, A.: Ustanavljanje hranilnic in posojilnic. — Dr. J. Basaj: Kaj težj naše zadruge. — Pojasnila zadrugam, ki so spremenile pravila po zahtevah čl. 262 fin. zak. — Vprašanja in odgovori. — Zadrugištvo. — Gospodarstvo. — Razno.



## Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 8, I. 1924.

*Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.*

**Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Osilnici,** r. z. z n. z., se bo vršil dne 31. avgusta 1924, v uradnem prostoru ob 3. uri pop. 1. Čitanje revizijskega poročila. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

**Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Sevnici,** se vrši dne 25. avgusta t. l. ob 11. uri dopolne v posojilničnih prostorih. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev a) odbora b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

**Občni zbor Živinorejske zadruga v Moravčah,** se vrši dne 31. avgusta 1924, po prvi maši v kaplaniji. 1. Poročilo nadzorstva in načelstva. 2. Volitev novega načelstva. 3. Slučajnosti.

**Izredni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Blagovici,** r. z. z n. z., se bo vršil dne 24. avgusta 1924, ob 3. uri pop. v Društvenem domu v Blagovici. 1. Sprememba pravil. 2. Slučajnosti.

**Občni zbor Kmetijsko-gospodarske zadruga v Oplotnici,** r. z. z o. z., se bo vršil dne 24. avgusta 1924, ob 3. uri pop. v zadr. prostorih. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobrenje rač. zaključka za l. 1923. 5. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 6. Slučajnosti.

**Občni zbor Hranilnice in posojilnice Sv. Peter v Sav. dol.** r. z. z n. z., se bo vršil dne 24. avg. 1924, ob 8. uri dop. v prostorih posojilnice. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

**Občni zbor Gospodarske zadruga, r. z. z o. z., v Črmošnjicah,** se bo vršil dne 24. avgusta 1924, ob 12. uri opoldne v hiši pri Pečaverju. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobrenje rač. zaključka za l. 1923. 5. Volitev nadzorstva. 6. Sprememba pravil. 7. Čitanje revizijskega poročila. 8. Slučajnosti.

**Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruga na Dobrovi pri Ljubljani,** r. z. z o. z., se bo vršil dne 24. avgusta 1924, ob 8. uri dopolne v stari šoli na Dobrovi. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Sklepanje o likvidaciji in volitev likvidatorjev. 4. Slučajnosti. — Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, vrši se dne 31. avgusta 1924, na istem mestu in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki bo sklepčen ob vsakem številu navzočih članov.

**Občni zbor Hranilnice in posojilnice pri Sv. Kungundi na Pohorju,** r. z. z n. z., se bo vršil dne 24. avgusta 1924, ob 1. uri pop. v hranilničnem prostoru. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobrenje rač. zaključka za l. 1923. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti in nasveti. — Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se bo vršil dne 14. septembra 1924 na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

**Posojilnica na Velki,** r. z. z n. z. sklicuje, ker je bil občni zbor dne 4. avgusta 1924 vsled premale udeležbe nesklepčen, v smislu § 32 pravil **drug občni zbor**, ki se bo vršil na istem kraju in z istim dnevnim redom dne 24. avgusta 1924, ob 8. uri dopolne. Ta drugi občni zbor bo sklepal veljavno brez ozira na število navzočih zadrugišnikov.

**Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Suhorju,** r. z. z n. z., se bo vršil dne 24. avgusta 1924, ob 4. uri popolne v hranilnični pisarni. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

**Izredni občni zbor Mlekarske zadruga v Šmarci,** r. z. z o. z., se bo vršil dne 14. septembra 1924, ob 10. uri dop. v hranilničnih prostorih na Homcu. Sprememba pravil. Slučajnosti.

**Občni zbor Živinorejske zveze za kamniški politični okraj** r. z. z o. z., se bo vršil dne 20. avgusta 1924 pop. ob 4. uri v zadrugi pri Krištofu v Kamniku. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobrenje računov za leto 1923. 4. Volitev načelstva. 5. Slučajnosti.





# NARODNI GOSPODAR

## GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12.50 Din.  
Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rok pisi se ne vračajo.

Dr. Basaj:

### IV. ljubljanski vzorčni velesejm.

Danes se je otvoril v Ljubljani, v kulturnem in gospodarskem središču Slovenije, že četrti vzorčni velesejm, ki ga mora Nar. Gospodar, glasilo velike večine slovenskega zadružništva, ne le pozdravljati kot veliko in pomembno narodno-gospodarsko prireditve, temveč ga tudi vsem zadrugarjem priporočati za obisk z ozirom na važne gospodarske, vzgojne, socialne in narodne naloge, ki jih ima za Slovenijo in za celo državo.

Gospodarski pomen velesejma leži predvsem v **stikih**, ki jih dobijo različni gospodarski sloji na takem več dni trajajočem velesejmu in pa v medsebojnem poznanju, ki si ga pridobijo ob takih prilikah industriji, trgovci in obrtniki. V novi državi je ravno navezanje medsebojnih stikov in vzajemno poznavanje važna in težavna naloga, pa za razvitje enotnega državnega gospodarstva vendar tako nujna. Saj so nas stoletja kakor politično ravno tako gospodarsko popolnoma ločile državne meje. Čimbolj bomo spoznavali lastno industrijo, lastno gospodarsko moč in nje vire, tembolj se bomo mogli emancipirati od tujega gospodarstva zlasti, ako so za dotične panoge doma dani pogoji v naravnih silah in naravnih bogastvih naše zemlje. Velesejm vrši torej važno delo **osamosvojitve našega narodnega gospodarstva** s pomočjo poznavanja gospodarskih možnosti

lastne zemlje in s pomočjo stikov, ki jih navezuje med ponudbo in povpraševanjem na istem mestu v daljši dobi.

Velesejm je tudi vzgojnega pomena za najširše sloje ljudstva, zlasti za naše kmetško ljudstvo. Ljudstvu ne bomo pisali in govorili o napredku kmetijskega gospodarstva drugod, o modernih strojih, o intenzivni živinoreji in racionalnem poljedelstvu. **Ljudstvu je vse to treba pokazati.** Lahko rečemo, da je vzorčni velesejm **nazorna šola**, ki glasno in jasno govori o potrebi, možnosti in načinu napredka v kmetijskem gospodarstvu. Lahko rečemo, da je to kmetijski propagandni tečaj, ki vzbudi največje zanimanje za novejšo gospodarske pridobitve v širokih slojih. Škoda je le, da se korist velesejma v tej smeri ne da ugotoviti v številkah, kot se ugotavljajo trgovski zaključki. — Žal, da se ob priliki velesejma nameravana živinorejska razstava ne vrši v celem obsegu radi pomanjkanja potrebnih sredstev, temveč se je morala skrčiti samo na konjerejsko razstavo. Dobro organizirana živinorejska razstava, ki jo bo v bodoče glavni odbor velesejma gotovo izpeljal, bo za široke kmetške sloje nele najbolj privlačna, temveč tudi zelo poučna partija za slovenske kmete obiskovalce velesejma.

Ne smemo prezreti, da ima velesejm pa



tudi **socialni pomen**. Uči nas namreč, da bogastvo in blagostanje ležita v pridnem delu in varčnosti. Koliko je obrtnikov, koliko razstavljalcev na velesejmu, ki so svojo gospodarsko pot začeli kot ubogi vajenci, pa so z vestnim izpolnjevanjem dolžnosti, s pridnim delom in varčnostjo postali važni činitelji v našem gospodarskem življenju.

Na koncu moramo z ozirom na današnje razmere poudariti tudi **narodni pomen ljubljanskega velesejma**. Velesejm nam bo vzorno pokazal, kaj pomeni Slovenija in slovensko ljudstvo na gospodarskem polju in nam bo brez dvoma s svojim bogastvom dvignil

našo gospodarsko samozavest in naš ugled pri tujcih. Velesejm z vzorci iz vseh panog našega gospodarstva nam bo glasno govoril, da narodno delo ne obstoji v izvrševanju popolnoma zmotnega evangelija, češ da nacija zahteva nasilij. **Pravo narodno delo je tiho in vstrajno kulturno in gospodarsko delo**. Le tako kulturno in gospodarsko delo bo vedlo naš narod do gospodarskih uspehov, zlasti do enotnosti našega narodnega gospodarstva in nas bo varovalo pred gospodarskim suženjstvom, v katero nas hoče spraviti tuji kapital, zlasti naši narodni nasprotniki v sedstvu.

I. A.

## Ustanavljanje novih hranilnic in posojilnic.

Naše združeno gibanje je spravilo med ljudi ime: hranilnica in posojilnica, v velik kredit. Ni bilo to lahko in ni bilo to tudi ob ustanovitvah novih takih »hranilnic in posojilnic«. Le z vztrajnim in poštenim delom se je posrečilo, da ljudje vidijo v vsakem zavodu, ki ima v svoji firmi besedo hranilnica in posojilnica, nekaj solidnosti in nekaj, kar je zaupanja vredno.

Opažati moramo, da so se zadnje čase pri nas gori navedene besede začele naravnost zlorabljati. Ni ga skoraj tedna, da ne bi brali o ustanovitvah novih takih »posojilnic« posebnost v Ljubljani. Kdor ima količkaj skušnje v presoji kreditnih zavodov sploh, kmalu lahko spregleda, kaj se godi za kulisami takih posojilnic in zelo hitro ugotovi, da je vzrok njihovega postanka največkrat sledeče:

Pri današnji gospodarski krizi je morebiti njen najtemnejši pojav izredno visoka obrestna mera. Zmagujejo jo komaj stara podjetja, nova podjetja pa vidijo v njej svojo smrt. Ni nič čudnega, da voditelji takih novih

podjetij premišljujejo nepretrgoma, kako bi si preskrbeli kredite po nizki obrestni meri in ravnotako ni nič čudnega, če pridejo do načrtov, češ najbolje je, da si ustanovimo lastno »posojilnico«. Dobilo se bo vedno nekaj nevednih ljudi, ki bodo verjeli naslovu in prinesli svoj denar. Obrestovali jim bomo, kakor bo pač kazalo, recimo po 8 odstot, ali 10 odstot., sami sebi si bomo pa ta denar izposodili po par odstotkov več. Tako bomo plačevali za kredit 10 do 12 odstotkov in počemu bi potem beračili zanj okoli po 16 do 18 odstotkov, ali še več.

Ponavljamo, da se taki načrti v zadnjem času vedno pogosteje udeležujejo in stopajo v javnost. To pa zelo pogosto v ravno takih krajih, kjer je kreditnih zavodov vseh vrst že itak preveč in ima vsakdo na izbero na tucate zavodov, kjer lahko naloži svoj denar. V tem pojavu pa tiči velika nevarnost za celo našo domačo kreditno organizacijo in namen teh vrstic je, da opozorimo na to nevarnost. Nevarnost obstoji v tem, da take »posojilnice« pri posojilih sploh



ne vpoštevajo nobenega izmed principov, ki so merodajni za vsako zdravo kreditno politiko. Dovoljujejo posojila samo malemu izbranemu številu klientov, ki stojijo v najožjih zvezah z upravo samo, ne gledajo ne na sigurnost, ne na likvidnost podjetij, ne na splošen gospodarski položaj. O zadružnih namenih pa pri takih »posojilnicah« kljub lepo donečim naslovom n. pr. Ljubljanska posojilnica ni, ali sploh govora biti ne more.

Začasno seveda ti načrti lepo funkcionirajo. Toda žalostna dejstva bodo prej ali slej rodila tudi žalostne posledice. Te žalostne posledice bomo doživeli tudi mi pri take vrste zavodih, ki bodo padali od dneva do dneva v večjo nelikvidnost. Nelikvidnost bo rodila poskuse sanacije. Če se ti pone-

srečijo, kar je pri današnjem zelo spremenljivem gospodarskem razvoju bolj verjetno, kot pa le mogoče, bodo sledili polomi. Polomi bodo razburili javnost, rodili paniko, panika pa bo uničila ne samo ostale slabe zavode, nego tudi take, ki pri normalnih razmerah čisto dobro uspevajo.

Da se tem posledicam izognemo, je treba, da se že vzroki teh pojavov v kali zatrejo, kajti to je v korist cele naše kreditne organizacije, najsi bo že ista osnovana na zadružni ali kaki drugi podlagi. Od posledic namreč bodo trpeli vsi in ne samo tisti, ki bodo doživljali polom.

Smatrali smo za svojo dolžnost, da opozorimo javnost na te pojave in nas bo veselilo, če javno mnenje najde od pomoč.

Dr. J. Basaj.

## Kaj teži naše zadruge.

(Referat na glavni skupščini Zadružne zveze dne 22. maja 1924.)

### I.

Ni tako hudo pomanjkanje zadružnega smisla med našim ljudstvom kot slišimo pogoste pritožbe. Nasprotno, prav mnogo mož najdemo, ki imajo sposobnost in imajo dobro voljo delati v zadrugi za celokupnost.

Da pa kljub temu ni uspeh tak, kakor bi ga bilo pri tej pripravljenosti pričakovati, temu sta dva vzroka: prvič so ti možje preveč razbiti, premalo zveze je med njimi, da bi se njih sile združile, da bi si dajali vzajemno pobudo, drugič, preveč je ovir in celo šikan od strani oblasti, tako da vsled teh ovir tudi pri najboljši volji možje izgubijo veselje do dela v zadrugi.

### Težave zadružnih delavcev.

Ni lahko zadružno delo v današnjih razmerah. Da ne govorim o materializmu in dobičkarstvu današnjega časa ter o ne-

lhvaležnosti vsega dela za skupno javno korist, se hočem omejiti le čisto na konkretne težave, kako se od zadružnih delavcev veliko zahteva. Ko ima že vsak v svojem gospodarstvu in s svojo družino vsled težkih gospodarskih razmer dosti posla in skrbi, mora del svojega časa in svoje skrbi posvetiti posebnemu, bolj odgovornemu, bolj kompliciranemu in večjih sposobnosti zahtevajočemu gospodarstvu zadruge.

Hoditi mora k sejам načelstva, nadzorstva, udeleževati se mora poslovanja ob uradnih dneh. Sestavljati mora zapisnike sej, občnih zborov, voditi mora knjige, račune in sestavljati računске zaključke. Pošiljati mora zapisnike občnih zborov in računskih zaključkov oblastem, ki mu jih radi malenkostnih pogreškov mnogokrat vračajo. Delati mora vloge na sodišče za vpise in izbrise odbornikov ter spremembe pravil. Poročati mora Zadružni zvezi in skrbeti, da ima za revizijo blagajno, zapisnike, sezname, poslovne knjige in račune v redu. Poznati mora ne le predpise zadružnega zakona in raznih naredb, ampak kar je najtežav-



nejše, davčne in taksne predpise s pravilniki in naredbami, ki se le prepogosto menjajo in ki jih ni malo. Taka je težava s temi predpisi, da je celo za učene juriste in izvežbane upravne in davčne uradnike mnogokrat težko odločiti, kaj velja in kaj ne velja več, za katere pokrajine velja to in za katere drugo.

Skratka, poleg rednega skrbnega gospodarja naj bi bil naš zadružni delavec jurist in upravni uradnik, davčni in knjigovodski veščak, trgovec in strokovnjak v eni ali drugi panogi, s katero se peča njegova zadruga. Vse to pa se od njega zahteva običajno pri ljudskošolski izobrazbi in pri pičlem prostem času, ki mu ostaja od njegovega gospodarstva. Vse to se zahteva zastonj, za božji lon. Vse to se zahteva, da mu bodo na koncu za nagrado očitali: »Je že vedel, zakaj se je tako brigal. Je že znal, kaj mu nese!«

Toda ni namen tega referata razglabljanje vse težave, ki jih imajo naši zadružni delavci, omejiti se hočem na nekaj konkretnih težav iz zadružne prakse, ki najbolj kriče po reformi.

### **Enotni zadružni zakon.**

Temeljna zahteva zadružništva je enotni zadružni zakon za celo državo, ker vsled neenotnosti zakonitih predpisov, neenotnosti vseh davčnih in pristojbinskih odredb nastaja strašno neenotna in zadrugam zelo krivična upravna praksa pri vseh oblastih. Odkar obstoji naša mlada država in v nji naša centralna organizacija Glavni Zadružni Savez v Beogradu, se je delalo za enotni zadružni zakon na raznih anketah in s stvarno kritiko, ki jo je prinašal tudi Narodni Gospodar, z resolucijami ob priliki kongresov. Zdi se pa, da smo kljub vsemu temu od cilja še zelo daleč, ker imajo premalo vpliva in jih je tudi premalo tistih, ki to stvar resno

mislijo, večina pa na to stvar gleda samo s strankarskega stališča.

Potreba enotnega zadružnega zakona je tem važnejša, ker bi se vsi novi davčni in taksni zakoni, pravilniki in naredbe morali opirati na enotni zakon, sicer se z njimi napravi največja zmeda, v kakršni živimo ravno danes.

### **Davki in takse.**

Ker smo že ravno omenjali davke, takse in pristojbine, naj takoj tudi ugotovim, da je to ena največjih težav za naše zadrugarje imeti posla z našimi davčnimi in pristojbinskimi uradi in poznati nejasne, zamotane predpise. Lahko z mirno vestjo ugotavljam, da so že marsikje izgubili veselje do zadruge, da je že marsikak dober in vnet zadružni delavec pustil zadružno delo in da se je marsikak sposoben zadrugar zbal priti v vodstvo radi težav, ki jih ima danes vsaka zadruga glede davkov, taks, pristojbin.

### **Člen 262 fin. zak. za l. 1922-23.**

Z znamenitim členom 262 fin. zak. za leto 1922-23 so razširili na vso državo člene 95, 96 in 98 srbskega zadružnega zakona že z letom 1922. In mislili smo, da bo stvar sedaj enostavna za vse zadruge, ki bodo izvršile pogoje tega člena 262, to se pravi, ki bodo izpremenile pravila po zahtevah tega člena.

Toda naše davčne oblasti so najprej našle, da niti vse zadruge ne smejo spremeniti pravil po zahtevah tega člena, temveč da velja to le za kmetijske zadruge, katerih člani so izključno kmetovalci. Ko se je v teku časa ugotovilo, da so lahko tudi pripadniki drugih poklicev, člani zadruge, so našli drug izhod, da pravzaprav srbski zakon pri nas ne velja, ker niso bili gori navedeni členj 95, 96 in 98 istočasno v Uradnem listu publicirani. Ko smo tudi proti temu uspeli, so našli, da osvoboditev velja samo glede onih davkov in onih taks, ki jih



imajo srbski zakoni, naši posebni davki in naše posebne pristojbine ne spadajo pod to osvoboditev in ravno tako ne novejši davki kot je n. pr. davek na poslovni promet.

Ko smo naposled tudi v tem pogledu bili že blizu cilja, pa je prišla znamenita naredba finančnega ministrstva od 25. decembra 1923 št. 43.322, s katero se **le taksa- tivno samo za one v naredbi sami objav- ljene slučaje priznava oprostitev taks, ne priznava se pa glede vseh številnejših slu- čajev, ki niso v tej naredbi navedeni.** In stoji pred celo vrsto važnih, nerešenih slu- čajev oziroma neugodno rešenih, da n. pr. strogo vzeto niso proste takse zadrugne po- slovne knjige, da niso proste takse zadolž- nice na vknjižbo in legalizacije podpisov na takih zadolžnicah, da niso zadruga proste avstrijskih neposrednih pristojbin itd. itd. In taka naredba izide v lice jasnemu pred- pisu srbskega zakona in jasni praksi v srbskem združništvu, da zadruga ne plačujejo pri svojih poslih z državnimi in občinskimi oblastvi nobenih taks in da so zadruga proste vseh davkov in doklad na delo, kapital in dohodek (čl. 95 in 96 zadr. zakona).

Zadruga v Srbiji ne plačujejo nobenih davkov. Celó vse zadruga v Bosni so še iz časov avstrijske vlade vseh davkov proste in jim tudi sedanje oblasti to priznavajo. Pri nas pa se z davčnimi predpisi naravnost ubija, gotovo pa stalno šikanira združništvo. In dejstvo je, ako bi zadruga odkrito in brez pridržka pokazale resnično bilanco, jih današnja davčna praksa s predpisovanjem davkov v treh letih sigurno uniči in si tako sama uniči vire, iz katerih naj bi črpala. Imamo številne slučaje, ko je zadrugam predpisani davek presegel izkazani dobiček.

#### **Davek na poslovni promet.**

Davek na poslovni promet je nov da- vek in davčne oblasti so se postavile na sta-

lišče, da ni mogoče, da bi bila kaka zadruga tega davka oproščena na podlagi čl. 96 srbskega združnega zakona. Neka nabavljčka zadruga državnih uslužbencev si je vendar s tožbo pri upravnem sodišču v Celju pri- borila to pravico. Tedaj je šef naših davč- nih uradov izjavil, da se ta odločba ne more vzeti kot prejudic za druge zadruga in si mora vsaka zadruga edino s tožbo na uprav- no sodišče priboriti isto pravico.

Zakon o davku na poslovni promet sam določa, da so kmetijske zadruga glede last- nih proizvodov vseh strok kmetijstva in gle- de vseh kmetijskih potrebščin, orodja, stro- jev tega davka proste. Kljub temu se ta da- vek predpisuje našim mlekarskim zadrugam, vinarskim zadrugam, celo strojnimi zadrug- am in to le radi tega, ker je pravilnik rejasno redigiran, dočim zakon sam čisto jasno govori. Naše davčne oblasti pa so se postavile na stališče, da bo le ona mlekarska zadruga tega davka prosta, ki mleko kupuje od svojih članov in ga zopet prodaja svojim članom in slično.

Delali smo pritožbo na Generalno direk- cijo posrednih davkov v Beogradu že v ju- liju lanskega leta in kljub ponovni inter- venciji poslancev ta pritožba še danes ni rešena in morajo mlekarske zadruga po kri- vici proti jasnemu določilu zakona plačevati ta davek. V Beogradu pa sedi nekronan kralj generalni direktor gospod Robiček, ki gre brezobzirno in če treba proti zakonu za svojim ciljem polnjenja državnih blagajn in ki ima ravno v Sloveniji najvzornejše pomočnike.

#### **Ovire pri registraciji.**

Celo sodišče, o katerega nepristranosti ne smemo dvomiti, se je v l. 1922. postavilo na stališče, da ni registriralo rafajzenovih hranilnic in posojilnic s točno takimi pravi- li, s kakršnimi so bile prej skozi 30 let brez



ovire in brez pridržka stotine rajfajzenovih zadrug registrirane. Na stališče deželnega sodišča se je postavilo višje deželno sodišče. In stali smo pred neprijetnim dejstvom, da so nam bili v dveh instancah odklonjeni ne le vpisi novih rajfajzenovih hranilnic in posojilnic, temveč odklonjeni tudi vpisi sprememb pravil po zahtevah čl. 262 fin. zak. 1922-23. Iti smo morali ponovno z rekurzi do stola sedmorice v Zagrebu in trajalo je skoro leto, predno smo dosegli vpise priproste rajfajzenove posojilnice oz. spremembo pravil v zmislu čl. 262 fin. zak. Tako je sodišče dejansko oviralo ustanavljanje zadrug in čeprav nehoti, igralo v roke bankam, ki so se hotele okoriščati z ljudskim denarjem in izpodrivati ljudske zavode.

## II.

V drugem delu referata hočemo posebej opozoriti na nekaj težav, ki zadevajo dve vrsti naših zadrug: kreditne in blagovne.

### Hranilnice in posojilnice.

Najprej o naših najlepših in najštevilnejših zadrugah, o hranilnicah in posojilnicah. V njih imamo še čisto, idealno, nesebično zadružništvo s popolno solidarnostjo neomejenega jamstva, h kateremu se bomo morali vedno in vedno zopet povračati. Ponovno bo treba poudarjati, da so one ne le temelj za gospodarski napredek ljudstva, ker ga oplojujejo s potrebnim kapitalom in s tem ustvarjajo glavni predpogoj za napredno gospodarstvo, temveč zlasti radi tega, ker so one tudi podlaga vsemu drugemu zadružništvu. Toda tudi naše kreditne zadruge imajo mnogo težav, katerih veliko število izvira iz časa vojne in iz časa prevrata.

### Vojna posojila.

Že pet let čakajo naše posojilnice na definitivno rešitev vprašanja vojnih posojil, h katerim so bile pod bivšim režimom direktno ali

indirektno prisiljene. Ponovno se je že v javnosti opozarjalo vlado, da se podobno vsaj, kakor je to storila Češkoslovaška republika, reši vprašanje vojnih posojil. Žalibog bi pa mogli po tem, kako se pri nas popolnoma pušča na stran to vprašanje, imeti vtis, da vlada gleda na nas in našo zemljo kot na okupiran teritorij, napram kojemu je prevzela le neomejene pravice, pa nobenih dolžnosti. Hvala Bogu, da so le izjeme one zadruge, pri katerih bo obstoj odvisen od tega, ali se vprašanje vojnih posojil ugodno reši ali ne. Pretežni del pa je vprašanje vojnih posojil začel spravljanjati s sveta z odpisovanjem.

V kolikor se nekatere zadruge dosti obremenjene z vojnimi posojili, jim je zelo prav prišlo v krizi l. 1923 se ponavljajoče zvišanje obrestne mere za naložbe pri zvezi, tako da bodo s to obrestno mero v stanu v nekaj letih to neprijetno postavko odpisati.

### 20 % boni pri zamenjavi bankovcev.

Poleg vojnih posojil moramo omenjati še 20 odstotne bone ob priliki zamenjave bankovcev. Mislili smo, da smo v rešitvi tega vprašanja že prav blizu, ko je finančni zakon odredil finančnemu ministru, da ima bone izplačati in ko sta dva finančna ministra zaporedoma na zadevne interpelacije v narodni skupščini izplačilo obljubila. Kaže pa žalibog sedaj tako, da bo tudi v tem vprašanju odločilo stališče okupiranega teritorija, čeprav je to obvezo država ponovno priznala in to celo v zakonu, ki nosi podpis kralja in odgovornih ministrov. Ako se je že pri določitvi relacije med dinarjem in krono okupiranemu teritoriju naložil tribut v obliki izgube 75 % kronske gotovine, ni bilo treba k temu dodati še 6.25 %, tako da nam je od prejšnjega premoženja ostalo le še 18.75 %.

### Visoka obrestna mera.

Finančni položaj v l. 1923 je pritiral obrestno mero do višine, katera zadružništvu



otežkočuje ako ne celo onemogočuje dosego njegovega namena: preskrbeti potrebnim in sposobnim posestnikom kredit po nizki obrestni meri. Brez dvoma je, da bomo morali čimprej nazaj na tako obrestno mero, ki jo današnja rentabiliteta kmečkega posestva prenese. Pri tem bomo morali seveda vpoštevati, da so kmečki pridelki padli že v ceni, če ne več gotovo v istem razmerju, kolikor se je naša valuta popravila, da pa niso v istem razmerju padle cene tega, kar naše ljudstvo mora kupovati, to so gospodarske potrebščine, obleka in špecerijsko blago.

Res, da je z zvišano obrestno mero kreditnim zadrugam olajšano stališče, ker ne le z lahkoto krijejo režijo, temveč gre lahko znaten del prebitka za odpise vojnih posojil in pa v rezervo, vendar moramo imeti pred očmi, da rajfajzenove kreditne zadruge nimajo namena delati dobička z visoko razliko med obrestno mero vlog in posojil, kakor to delajo drugi denarni zavodi, temveč da je,

njihov prvi in glavni namen, pomagati malim ljudem s cenenim kreditom.

»Kmečki denar kmetu, ljudski denar ljudstvu!«

Zato moram ponovno povdarjati misel, da ni namen naših hranilnic in posojilnic le zbirati kmečke prihranke in jih z uspehom izrabljati, magari v protiljudskih gospodarskih krogih, temveč je tu glavno vprašanje, v čegavo korist naj se ta denar izrablja in da je edino pravičen odgovor na to: »Kmeti denar kmetu, ljudski denar ljudstvu!«

Niso naše hranilnice in posojilnice črpalke, ki naj iz ljudstva črpajo prihranke, da se potem z njimi okoristi trgovina, obrt in industrija. Naše hranilnice in posojilnice naj bodo oni kanali, ki v ljudstvu samem preobilico denarja na enem mestu odvajajo tja, kjer lahko ta preobilica ljudsko gospodarstvo oplodi in mu pomaga k napredku.

(Konec prih.)

---

## Pojasnila zadrugam, ki so spremenile pravila po zahtevah čl. 262 finančnega zakona.

Zadruge, ki so izpremenile pravila v smislu zahtev čl. 262 fin. zak. za l. 1922/23, še niso na jasnem, katere davčne in pristojbinske ugodnosti jim na podlagi tega pristojajo. Zato pojasnjujemo:

1. Take zadruge so oproščene od plačevanja taks po predpisih čl. 95 in 98 srbskega zakona o poljedelskih in obrtnih zadrugah. Vendar pa naredba generalne direkcije posrednih davkov od 25. decembra 1923 št. 43322 točno našteva one slučaje, v katerih so zadruge plačevanja taks oproščene. To naredbo imate dobesedno v l. števil. Narodnega Gospodarja od 15. januarja t. l. na strani 6 in sledečih.

2. Take zadruge so oproščene pridobninskega davka popolnoma. Poprej so bile pridobnine oproščene samo takozvane rajfajzenove posojilnice pod veliko tršimi pogoji in je bila pridobnina pod gotovimi pogoji znižana oziroma celô popolnoma odpuščena čisto kmetijskim zadrugam za nabavo orodja, strojev, semen itd. Sedaj so pridobnine proste vse zadruge, ako so pravila spremenile kakor zahteva čl. 262 fin. zak.

3. Na vprašanje, od kedaj pristoji takim zadrugam oprostitev od taks in pridobnine, odgovarjamo, da od tistega dne, ko so na občnem zboru spremenile pravila po zahtevah čl. 262. Ako Zadrúžna zveza preskrbu-



je takim zadrugam posebne dekrete finančne-ga okrajnega ravnateljstva v Ljubljani oziroma v Mariboru o oprostitvi taks, opozarjamo, da imajo ti dekreti samo dokazilni pomen in da taksna prostost pristoja zadrugam tudi brez dekreta. V tem slučaju seveda morajo za dokaz priložiti spremenjena pravila oziroma sklep sodišča o registraciji zadevnih sprememb.

4. Glede davka na poslovni promet pa opozarjamo, da ne spada med one davke, katerih so zadruge oproščene na podlagi čl. 262 fin. zak. Davek na poslovni promet je namreč uveden šele l. 1921, dočim so zadruge oproščene na podlagi čl. 96 srbskega združnega zakona vseh davkov in doklad na dohodek, delo in kapital. Davek na poslovni promet pa pod te davke ne spada. Pač pa so zadruge oproščene od davka na poslovni promet, če prodajajo lastne proizvode vseh

strok kmetijstva (n. pr. mleko, vino, žito, krompir, sadje, les, živino itd.) ali če kmetom preskrbljujejo stroje, orodje in v obče priprave in potrebščine za predelovanje in obdelovanje. Zato so davka na poslovni promet oproščene združne mlekarne, vinarske zadruge, lesne zadruge, kmetijsko-strojne zadruge; kmetijske nabavne in prodajne zadruge ter konsumi pa le v toliko, kolikor prodajajo za kmetijsko gospodarstvo kot tako potrebne stvari (stroje, orodje, priprave, umetna gnojila, cement, železnino itd.). Pri tem pa so gori navedene zadruge oproščene davka na poslovni promet le, ako ni njih namen dobiček in ako prodajajo navedene predmete le svojim članom. Natančnejše o davku na poslovni promet imate v Narodnem Gospodarju za l. 1922 na strani 34—37 ter na strani 74—77.

## □ □ □ VPRAŠANJA IN ODGOVORI □ □ □

**Vprašanje 33:** Občinski odbor v M. prosi posojila Din. 7000.— za tri leta. Ali moremo posojilo občinskemu odboru dovoliti in kako se naj izda zadolžnica ali menica? (P. v S.)

**Odgovor:** Posojilnica more dovoljevati posojila le onim, ki so njeni člani. Ako bi torej občina hotela od vas posojila, mora postati član posojilnice in kot faka seveda enako z drugimi člani za posojilnico neomejeno jamčiti. Občina pa ne more pristopiti k zadrugi z neomejeno zavezo (kot je vaša posojilnica) brez dovoljenja nadrejene oblasti, t. j. velikega župana. Veliki župan (poprej pokrajinski namestnik) pa tega dovoljenja ne bo dal. Zato občini posojila ne morete dovoliti. Da pa se stvar takole narediti: posojilo vzame na svoje ime župan (ki pa mora postati član, ako še ni) in vsi občinski odborniki ali vsaj nekateri premožnejši jamčijo kot poroki

in plačniki. Seveda v tem slučaju župan in obč. odborniki odgovarjajo posojilnici za posojilo kot privatne osebe. Ker omenjate v vprašanju tudi menico, vas opozarjamo, da so menice pri rajfajzenovih posojilnicah izključene. To imate tudi v pravilih.

**Vprašanje 34:** Po čl. 159 fin. zak. za l. 1924/25 so obresti od hranilnih vlog počenši s 1. aprilom 1924 oproščene rentnine in invalidskega davka, ako te obresti ne presegajo letno Din. 5000. Vprašamo: a) ali so oproščene tudi 30% doklade na rentnino, b) kako se bo računila rentnina za l. četrletje, kako za ostala tri četrletja 1924, c) ali naj posojilnica vplača to svoto iz svojega?

**Odgovor:** a) Počenši s 1. aprilom 1924 so glasom čl. 159 fin. zak. obresti, ako ne presegajo letnih Din. 5000, oproščene ne le rentnine in invalidskega davka, ampak iz-



recno tudi vseh državnih in avtonomnih doklad, torej gotovo tudi 30% državne doklade na rentnino.

b) Kako se bosta rentnina in invalidski davek za l. 1924 izračunavala? Posojilnice imajo ugodnost, da plačujejo rentnino in invalidski davek za celo pretečeno leto v prvih štirih mesecih sledečega leta, torej za l. 1924 šele v času od 1. jan. do 30. aprila 1925. Ker pa veljajo za l. četrletje 1924 čisto drugačni predpisi nego za ostala tri četrletja (I. IV. do 31. XII.), bodo seveda morale posojilnice izračunavati ločeno za l. četrletje in za ostala tri četrletja. **Za l. četrletje (I. I. do 31. III.) se rentnina in invalidski davek izračunata čisto enako kot dosedaj od celoletnih obresti. Od rentnine (s pribitkom 30 %), ki jo dobimo za celo leto, in od invalidskega davka plačamo seveda samo četrtno, ker je izračunana za celo leto, a plačati jo imamo samo za l. četrletje.** — Za ostala tri četrletja pa izračunamo celoletno rentnino in invalidski davek samo od onih vlog, katerih letne obresti presegajo Din. 5000, plačamo pa od tega samo tri četrtnine, ker smo za l. četrletje že obračunali. Pripomniti pa moramo takoj, da naše posojilnice vlog, katerih letne obresti bi znašale več kot 5000 Din., skoro nimajo. To bodo pri nas bele vrane.

c) Rentnino in invalidski davek so že dosedaj posojilnice po veliki večini ako ne vse plačevale same iz svojega, namesto vlagatelj. Tembolj bodo to storile tudi v bodoče, ko je to breme znatno manjše. Saj lahko rečemo, da počenši s 1. aprilom 1924 naše posojilnice (oz. njih vlagatelji) rentnine in invalidskega davka več ne plačujejo iz enostavnega razloga, ker nimajo tako velikih vlog, da bi njih letne obresti presegle 5000 dinarjev.

Opozarjamo radi večje jasnosti na članek o rentnini in invalidskem davku v 7. šte-

vilki Nar. Gospodarja. Pripominjamo, da bomo v januarju ali februarju 1925 prinesli za naše posojilnice točna navodila, kako naj napravijo izkaze o rentnini in invalidskem davku za l. 1924. Sedaj to še ni aktualno.

**Vprašanje 35:** Pri registraciji in poveritvi podpisov novoustanovljene zadružne elektrarne v R. zahteva okrajno sodišče še 40 Din. za koleke, dasi smo 15 Din. že plačali. Ali je to upravičeno? (H. p. v R.)

**Odgovor:** Na vaše vprašanje vam moramo dati le pogojen odgovor. Ako pravila zadružne elektrarne odgovarjajo zahtevam čl. 262 fin. zak., potem je poveritev podpisov ustanoviteljev oziroma prvih odbornikov, kakor tudi registracija zadruga takse prosta. Ako pa pravila tem zahtevam ne odgovarjajo, potem morate plačati za poveritev podpisov vsakega posameznega odbornika takso 10 Din. in za vlogo radi poveritve teh podpisov takso 5 Din., četudi dejansko za poveritev podpisov ne delate pismene vloge. Istotako morate seveda v tem drugem slučaju plačati predpisane takse pri registraciji: za vlogo 5 Din., za vpis vsakega odbornika po 5 Din., za vpis zadružne tvrdke 20 Din., za vsako prilogo 2 Din. in taksa za objavo v »Uradnem listu« 5 Din. Poleg te poslednje takse imate seveda še plačati tudi insercijske stroške upravi »Uradnega lista«, od katerih sploh ni oprostitve.

**Vprašanje 36:** Dasi nisem član načelstva hranilnice in posojilnice, me je vendar načelstvo pooblastilo, da vodim vse posojilnično poslovanje. Ali smem za zadrugo podpisovati in kako? (H. p. v T.)

**Odgovor:** Glede podpisovanja zadružnih dopisov vas opozarjamo na § 18 vaših pravil, ki izrecno pravi, da načelstvo podpisuje v imenu zadruga na ta način, da se podpišeta pod zadružno tvrdko d v a u d a n a č e l s t v a. Tudi § 17 zadružnega zako-



na določa, da ima načelstvo za zadrugo podpisovati. Dokler imate torej § 18 v svojih pravilih neizpremenjen, moreta za zadrugo podpisovati le po dva uda načelstva. Mogoče pa je na občnem zboru pravila spremeniti tako, da poleg enega uda načelstva lahko za zadrugo **sopodpisuje** tudi druga oseba, ki jo načelstvo v to pooblasti. Na podlagi tako spremenjenih pravil zadostuje potem sklep načelstva, da Vas načelstvo pooblašča za sopodpisovanje.

**Vprašanje 37:** Da bi dobili več vlog, je član načelstva predlagal zvišanje obrestne mere za vloge po 7 %, večje vloge tudi po 8 %, za posojila po 11 %. Prosimo v tem pojasnila. (H. p. v T.)

**Odgovor:** Glede obrestne mere pri rajfajzenovih hranilnicah in posojilnicah vas opozarjamo na članek v 7. številki Nar. Gospodarja od 15. julija na strani 102. Priporočamo vam, da dotični članek prečitate v seji načelstva, predno boste o obrestni meri sklepal. Naše posojilnice pozabljajo, kaj je njih

namen. Ravno glede razlike med obrestno mero za vloge in obrestno mero za posojila pa je 4 % razlika gotovò prevelika in je to tudi proti določbi Vaših pravil, ki pravijo, da sme ta razlika z vsemi postranskimi pristojbinami dosegati največ 1½ %. Dasi uživajo sedaj rajfajzenove hranilnice in posojilnice oprostitev od pridobnine ter taksne in pristojbinske ugodnosti na podlagi člena 262 fin. zak. (ne pa kakor prej na podlagi rajfajzenskega zakona iz l. 1889, ki je imel veliko trše pogoje), vendar so po svojem bistvu in namenu moralno vezane, da ne gredo pri razliki med obrestno mero za vloge in posojila previsoko, ker se s tem oddaljujejo od svojega namena. — Kar se pa povišanja vlog tiče, boste tu dosegli več uspehov, ako člani načelstva in nadzorstva začnejo v okolišu posojilnice agitacijo pri vseh, o katerih vedo, da imajo denar kje drugod n. pr. v bankah. Agitacija od osebe do osebe za nalaganje denarja v domači posojilnici bo več zalegla kot povišanje obrestne mere.

## □ □ □ □ □ □ ZADRUŽNIŠTVO □ □ □ □ □ □

### VSEM ZADRUGAM !

a) **Zadružna šola.** Tudi letos se otvori v Ljubljani zadružna šola, ki bo trajala kot do sedaj običajno od početka novembra do Velike noči. Šola bo sprejemala v prvi vrsti kmečke sinove, ki so dovršili 18. leto, imajo veselje do zadružnega dela in bi pozneje kot posestniki sodelovali v načelstvu ali nadzorstvu ene ali druge zadruge. Naše zadrugelčanice naprošamo, naj nam najkasneje do 10. oktobra javijo, kateri fantje iz njih okoliša bi obiskovali zadružno šolo. Kdor hoče imeti od Zveze kako podporo v obliki brezplačnega stanovanja ali prehrane, naj potem zadruge in z nje priporočilom pošlje do 10. oktobra Zvezi prošnjo z izpričevali in dokazi

o resnični potrebnosti. Istočasno naj v takih slučajih tudi zadruga izjavi, koliko bi bila za dotičnika pripravljena prispevati.

b) **Zadruge,** ki so izpolnile vse pogoje za oprostitev taks, še enkrat opozarjamo, naj na vseh vlogah vedno napišejo: »Takse prosto po naredbi ministra za finance od 25. dec. 1923, št. 43.322.«

c) **Pošiljajte denar po pošt. ček. zavodu,** ne pa v denarnih pismih. Dasi smo v tej zadevi prinesli v 6. številki Nar. Gospodarja na strani 86 in sledečih točno pojasnilo in primere, kako drago je pošiljanje denarja v denarnih pismih, vendar mnoge zadruge tega ne vpoštevajo. Zato še enkrat opozarjamo



na dotični članek s pripombo, da je režija pri zadrugah dandanes velika in da je ravno s pravilnim pošiljanjem denarja mogoče napraviti redne in izdatne prilhanke pri režiji. Seveda se je pa treba o tem poučiti. Kdor se ne pouči, na tem se uresničuje pregovor, da je nevednost najdražja reč na svetu.

č) **Narodni Gospodar** je naslov ne samo našemu listu, ki je glasilo Zadružne zveze. Isto ime si je prevzel organ radikalne stranke v Mariboru, ki je kot tednik začel izhajati s 1. julijem, pa je čisto političen list, ki neopravičeno nosi ta čisto gospodarski naslov. To pojasnjujemo radi tega, ker se dogajajo zamenjave.

**Ustanavljanje novih hranilnic in posojilnic.** Pod tem naslovom je v gospodarskem delu Slovenca od 31. julija izšel zelo aktualen članek, ki opozarja, da so se začela pod firmo hranilnic in posojilnic **ustanavljati podjetja, v katerih izvestne osebe skušajo za svoja trgovska ali industrijska podjetja dobiti po nizki obrestni meri** od ljudstva denar in katera z zadružništvom nimajo prav ničesar skupnega. Nevarnost, katero tajijo v sebi taka podjetja, je dvojna. Prvič bodo vlagatelji iz ljudstva nalagali pri njih svoj denar v mnenju, da bo ta denar popolnoma varen in uporabljen v interesu zadružništva. Toda nasproti vsej dosednji praksi so se pa ti novi zavodj ustanovili kot zadruga z omejeno zavezo tako, da je njihovo jamstvo minimalno. Drugič pa utegnejo s svojim spekulativnim poslovanjem in s svojim nezadostnim jamstvom izpodkopati ugled in zaupanje, katerega so si pri ljudstvu s tridesetletnim solidnim in poštenim delom pridobile naše hranilnice in posojilnice z neomejeno zavezo. Radi tega smo članek ponatisnili in prav posebno opozarjamo zadrugarje, na te nezadružne nove ustanove, pred katerimi moramo ljudstvo svariti.

**Glavna skupščina Središnjega Saveza hrvatskih kmetijskih zadrug** se je vršila 6. avgusta. Konec 1. 1923 je imela zveza 325 članov z 2087 deleži po Din. 25.— v skupnem znesku Din. 52.175.—. Od teh je 298 rajfajzenovk z neomejenim jamstvom, 6 pa z omejenim jamstvom in 21 fizičnih oseb. Skupni denarni promet Zveze je znašal Din. 211 milijonov 329. 281.60. Naložbe zadrug v tekočem računu so nazadovale in sicer so imele konec leta zadruga naloženega pri Zvezi Din. 1,743.190.80. Dolg zadrug pri Zvezi je znašal Din. 812.580.26 v tekočem računu in Din. 2,065.995.— na menicah. V bilanci izkazuje Zveza med aktivi tudi nepremičnine Din. 402.442.—, vrednostne papirje Din. 1,040.410, terjatve pri zadrugah Din. 812.580 in pri raznih Din. 2,872.390 ter zaloga blaga na skladišču Din. 1,496.788.—. Med pasivi so poleg gori navedenih deležev in naložb članic izkazani: rezervni zaklad Din. 77.532.—, penzijski zaklad Din. 51.750.—, dolg različnim (glavni pri Nar. banki) Din. 7,401.621.—. Čistega dobička izkazuje bilanca le Dinarjev 5994.—. Ravnateljsko poročilo se pritožuje, da je Zveza trpela celo leto na pomanjkanju denarja in da je Narodna banka kredit krčila mesto da ga povišuje. Povdarja poročilo tudi veliko važnost varčevanja, katero je Zveza organizirala z uvedbo takozvanega **obveznega štedenja**.

**Zadružna zveza v Gorici** je imela 10. julija svojo glavno skupščino. Iz načelstvenega poročila posnemamo, da je znašal promet v poslovnem letu 1923 Lir 32,932.337.—. Članice imajo pri Zvezi naloženega denarja Lir. 4,614.619.—, izposojenega pa Lir 3,267.597. Ker je Zveza obenem blagovna centrala, je dobavila za zadruga 6503 kvintalov raznega blaga za Lir. 413.008.—. Zveza je imela mnogo posla z registracijo članic in z ustanavljanjem novih zadrug. Pridobila si je z vestnim poslovanjem zaupanje včlanjenih zadrug



in je po dolgotrajnih prošnjah in intervencijah dosegla najlepši uspeh, ki je naravnost rešitev goriškega združništva, zamenjavo denarja, naloženega pri Zvezah v Jugoslaviji. Blagovni promet se je omejil na blago, ki ga predvsem potrebuje kmetijstvo. Zveza izdaja kot svoje glasilo »Gospodarski list«, ki je postal ne le pri zadrugarjih, ampak splošno pri ljudstvu zelo priljubljen.

**Prepis zapisnika občnega zbora in politične oblasti.** Neka naša posojilnica je bila poslala sreskemu poglavarstvu v Kranju svoj računski zaključek za l. 1923 s prošnjo, da se predloži v smislu § 35 zadr. zakona nadrejeni politični oblasti (velikemu županu). Sresko poglavarstvo v Kranju pa je naknadno zahtevalo, da se mora predložiti tudi še overovljen prepis zapisnika o občnem zboru.

Posojilnica je po našem navodilu odgovorila, da nalaga § 35 zadr. zakona zadrugam edino le dolžnost, da ob svoji ustanovitvi predlože političnemu deželnemu mestu (sedaj velikemu županu) en izvod svojih pravil, kasneje pa da mu tekom 8 dni po registraciji naznanijo vsako spremembo pravil ter da mu predlože po en izvod odobrenega računskega zaključka za preteklo upravno leto tekom 8 dni po odobritvi. O tem, da bi zadruga morale predlagati tudi prepis zapisnika o občnem zboru, zakon ne govori ničesar. Ravno tako ne omenja ničesar o dolžnosti, da bi se moral predložiti prepis zapisnika, odlok ministrstva za notranje stvari z dne 7. febr. 1906, št. 3700. Vsled tega je posojilnica koncem svoje vloge izrazila mnenje, da ni dolžna predložiti zahtevanega prepisa zapisnika o občnem zboru. Za slučaj pa, da bi bilo to njeno mnenje zmotno, je prosila, naj se ji navedejo predpisi, ki bi ji nalagali to dolžnost.

Sresko poglavarstvo v Kranju je posojilnici nato odgovorilo, da se ji naroča pred-

ložiti overovljen prepis zapisnika o občnem zboru na podlagi odloka pokrajinske uprave v Ljubljani z dne 4. aprila 1923, št. 10.557.

**O vsebini tega odloka pokrajinske uprave, ki ni bil nikjer objavljen in je namenjen kot navodilo in pouk le za podrejene oblasti, smo se informirali in dognali, da obsega glede predlaganja prepisov zapisnika o občnem zboru ravno nasprotno temu, kar je zahtevalo sresko poglavarstvo. Pod točko 2, odstavek b) označuje namreč ta odlok, da je odveč, ako zadruga predlagajo političnim oblastim poleg računskega zaključka tudi še prepis zapisnika o občnem zboru, pač pa da naj se od njih zahteva en računski zaključek in navedba, da in kdaj je bil ta računski zaključek odobren.**

Iz tega sledi:

1.) Politični oblasti prve stopnje (sreski poglavar, magistrat) naj zadruga predlože računski zaključek za preteklo upravno leto tekom 8 dni po odobritvi, t. j. po tistem občnem zboru, na katerem je bil računski zaključek potrjen.

2.) Predlože naj le en izvod.

3.) Na tem izvodu naj na prvi strani kratko označijo, kedaj je bil odobren predloženi računski zaključek, n. pr. »Odobren (potrjen) na občnem zboru dne . . . .«

4.) Prepisa zapisnika o občnem zboru ni treba predlagati, ker je to sama pokrajinska uprava v svojem poprej omenjenem odloku označila za odveč.

**Nova zadruga.** Dne 31. julija 1924 se je ustanovila v Ljubljani zadruga pod imenom: »Hranilno in podporno društvo združnih nastavlencev, registrovana zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani.« Poleg sprejemanja hranilnih vlog in izdajanja posojil si je stavila zadruga kot nalogo tudi snovanje podpornega in pokojninskega sklada, ki naj služi v podporo onemoglim članom ter vdovam in



sirotam umrlih članov. Nadaljni smoter za druge je, da pospešuje gospodarstvo svojih članov s prisilnim štedenjem. Vsak član namreč mora redno vsak mesec vlagati pri zadrugi na tekoči račun najmanj 1% svojih službenih prejemkov. Te vloge se obrestujejo po kolikor mogoče visoki obrestni meri in so odpovedljive na najmanj 1 leto, le v slučaju stalne obolesti, smrti in podobnih nezgodnih slučajih se izplača naložba brez predidoče odpovedi. S tem hoče zadruga svojim članom koristiti, da bodo imeli v slučaju kake nesreče vsaj nekaj lastne razpoložljive glavnice.

Zadruga temelji na strogo demokratičnih načelih. Vsak član ima ne glede na število deležev 1 glas in je za spremembo pravil glede te določbe potrebna navzočnost  $\frac{2}{3}$  članov na občnem zboru in morajo od navzočih glasovati  $\frac{3}{4}$  za spremembo tozadevnih določb. S tem je enakost članskih pravic povsem zavarovana. Deleži so po Din. 100.—, pristopnina pa je zaenkrat določena na Din. 10.—. Prej omenjeni podporni sklad se osnuje iz upravnih prispevkov in iz doneskov, katere plačujejo člani v višini  $\frac{1}{10}$  naraslih obresti svojih obveznih vlog.

Z ozirom na pripomoč k starostnemu zavarovanju združnih nastavlencev in z ozirom na altruistični namen je zadruga velikega pomena ne le za nastavlence, temveč tudi za vse naše združništvo.

Član zadruga zamore postati vsak samopraven (polnoletni) združni nastavljeneec. Priglasijo naj se pošiljajo na naslov zadruga, Ljubljana, Dunajska cesta 38/II.

K. K.

**Gospodarska zveza** je imela svoj redni občni zbor dne 30. junija t. l. Iz bilance za l. 1923 posnemamo, da je koncem leta bilo blaga v zalogi za Din. 16,051.354.—, blagovni dolžniki pa so dolgovali Din. 12,693.421.—. Pri raznih podjetjih (večina popolnoma last-

na podjetja) je bila Zveza udeležena s kapitalom Din. 1,299.417.—. Premičnine so ocenjene v bilanci z Din. 2,759.181, nepremičnine z Din. 2,485.830. Ker je bilo z 31. decembrom 1923 v blagajni Din. 184.132, znašajo celokupna aktiva Din. 35,573.339.— Med pasivi so deleži z Din. 49.104.—, splošni rezervni zaklad z Din. 60.001.—, sklad za dubiozne terjatve z Din. 82.939.—, pokojninski sklad Din. 9.405 in vsi upniki z Din. 35,359.952.48, tako da izkazuje bilanca le Din. 10.944.— dobička. Da tako obširno podjetje dela s primeroma tako majhnim dobičkom, je vzrok v prvi vrsti previdno bilanciranje, dalje izredno velika postavka v računu izgube za obresti Din. 2,790.361.— in napolnedejstvo, da posamezna podjetja, ki so sicer popolnoma v rokah Zveze, vsako za se nabirajo rezerve in kot mlada podjetja šele pridobivajo sigurne temelje v čim večjem lastnem premoženju, ki ga ne izkazuje bilanca Gospodarske zveze. Taka podjetja so n. pr. milarna na Viču, Oblačilnica za Slovenijo in do gotove meje Združene mlekarne v Ljubljani. Pri poslednjem podjetju nima Zveza v rokah vseh delnic, temveč nekako dve tretjini. Vsekakor pa je razveseljivo, da je Gospodarska zveza leto stagnacije in leto krize 1923, dobro prestala in pokazala veliko odporno moč.

**Kmetijski kredit.** Vprašanje kmetijskega kredita se pri nas rešuje že, odkar obstoji naša mlada država. Vsled splošne denarne krize pa je zadnji čas zopet bolj stopilo v ospredje in v Zagrebu se je celo konstituiral permanentni »Združni akcijski kometet za kmetijski kredit«, v katerem je zastopano 12 združnih zvez in kateri je izmed sebe za zbiranje materijala izvolil delovni odbor. Prva naloga je zbrati konkretne podatke o potrebah po kreditu in o sedanjem stanju kmečkih posojil. Potem pa nameravajo v komitetu združene organizacije stopiti z zahtevami



pred Narodno banko SHS in poštno hranilnico. S pritegnitvijo parlamentarnih krogov pa hočejo čimprej doseči ustanovitev posebnega zavoda za kmetijski kredit. Radi tega se bomo v prihodnji številki Narodnega Gospodarja natančneje bavili s tem vprašanjem in prinesli poleg pregledne zgodovine razvoja tega vprašanja pri nas in dosežaj izvedenih načrtov tudi naše stališče, kako naj se vprašanje kmetijskega kredita reši.

**Banke agitirajo za vloge** pri naših hranilnicah in posojilnicah. Kakor more posamezna posojilnica z uspehom delati le, ako člani držijo napram njej zvestobo in zadružno disciplino, tako je uspešno delo Zadružne zveze kot centrale vseh zadružnih organizacij mogoče le, ako včlanjene zadruga napram Zvezi držijo zvestobo in disciplino.

**Mlekarski tečaji.** Po načrtu, ki ga je napravil g. mlekarski instruktor Pevec, naj bi se bodoče zime vršila dva osemtedenska tečaja in sicer osemtedenski sirarski tečaj v Bohinju predvsem za bohinjske sirarje in osemtedenski splošno-mlekarski tečaj v parni mlekarni v Dolskem pri Ljubljani za mlekarkarje. Pogoji za sprejem na tečaj je vsaj polletna praksa v kaki mlekarni. Zato naše mlekarske zadruga že danes opozarjamo, da sprejmejo v službo mlade moči, mlekarski naraščaj, da jih bodo mogle poslati potem na mlekarski tečaj. Vsa preskrba udeležencev na tečaju bo brezplačna. Polovica udeležencev obeh tečajev bo iz Srbije.

**Nov obrtni zakon** se pripravlja pri ministrstvu za trgovino in industrijo. Ministrstvo je razposlalo na trgovske in obrtniške zbornice in na zveze industrijev vrsto vprašanj, da te korporacije podajo svoja mišljenja glede nekaterih uredb. Tudi zadružništvo bo na podlagi anket podalo svoje mnenje in sicer zlasti glede kmetijskih nabavnih in prodajnih zadrug, kmetijskih društev, konsumnih zadrug itd. Zavzelo bo stališče, da take

pridobitne zadruga ne spadajo pod določbe obrtnega reda, katerega namen je zaščita javnih interesov in zaščita obrta, trgovine in industrije, temveč da so take zadruga izven predpisov obrtnega reda, ako poslujejo le s svojimi člani.

**Uspeli socialističnega zadružništva v Avstriji.** Na zveznem zborovanju štajerskih konsumnih društev v Gradcu je podalo ravnateljstvo poročilo, ki daje precej jasno sliko o razvitku zadružništva na Štajerskem. Za boljše organizatorično delo je zveza nakupila v družbi z ostalimi strankarskimi organizacijami cel blok hiš v Gradcu, v katerih so nastanjeni poleg tiskarne tudi strankino glasilo in druga strankina podjetja. V štajerskem okrožju obstoji že sedaj 16 konsumnih in 6 produktivnih zadrug, 3 gospodarska društva in 6 drugačnih zadrug. Zveza ima 164 prodajalen in 89.689 članov. V letu 1923 je dosegel blagovni promet 300 milijard kron, kar znači skoraj potrojitev prometa v letu 1914. Zvezna konsumna društva so poslovala tudi kot hranilnice. Vloge pri teh hranilnicah so znašale koncem leta 1923 deset milijard kron. Vsota vlog se je v letu 1923 napram letu 1922 posedmorila. Zveza izdaja tudi poljudi časopis, ki izhaja v 23.000 izvodih in vsako leto še poseben koledar v 50.000 izvodih. Zveza je včlanjena pri nakupovalni družbi na Dunaju, ki je prodala leta 1923 za 466 milijard kron blaga. Nakupovalna družba ima tudi lastno čevljarno in izdelovalnico perila, v kateri zaposluje 250 oseb.

**Davek na poslovni promet.** V prvi letošnji številki smo poročali, da je bilo upravno sodišče v Celju ugodilo prizivu neke nabavljalne zadruga državnih uslužbencev proti zahtevi delegacije ministrstva financ v Ljubljani, ki je od zadruga terjala davek na poslovni promet. Za mnoge zadruga bi bilo velikega pomena, ako bi bilo ostalo pri tej razsodbi upravnega sodišča. Toda delegacija



se je bila proti razsodbi upravnega sodišča pritožila, nakar je državni svet kot najvišje upravno sodišče v državi z razsodbo z dne 10. junija 1924, št. 516 razveljavil razsodbo upravnega sodišča v Celju z dne 18. decembra 1923, št. 3/23 in izrekel, da so nabavljalne zadruge državnih nameščencev podvržene davku na poslovni promet. Kar velja za zadruge državnih uslužbencev, velja seveda tudi za ostale blagovne zadruge.

**Savez nabavljalnih zadrug državnih uslužbencev.** Savez je bil ustanovljen leta 1921. Ob ustanovitvi je imel včlanjenih 37 zadrug. Ob koncu leta 1923, drugega polnega leta poslovanja je bilo včlanjenih 135 zadrug z 434 deleži. Po pokrajinah se razdele te zadruge nastopno: Hrvatska in Slavonija 38 zadrug z 9139 člani, Srbija 26 zadrug z 9519

člani, Slovenija 19 zadrug z 4784 člani, Bosna in Hercegovina 17 zadrug z 5767 člani, Južna Srbija 14 zadrug z 2545 člani, Vojvodina 10 zadrug z 4259 člani, Dalmacija 8 zadrug z 1866 člani in Črna gora 3 zadruge z 1137 člani. Koncem leta 1923 so štejele torej vse zadruge 39.016 članov. Na vsako zadrugo odpade povprečno po 285 zadrugarjev. Pod tem povprečnim številom je bilo 99 zadrug, a nad njim 38. Najnižje število zadrugarjev v eni zadrugi je bilo 14 (Valjevo), a najvišje 5913 (Beograd). Proti koncu poslovnega leta 1923 je bilo v 86 krajih gibanje za osnovanje zadrug. Kreditna sposobnost vseh zadrug je znašala ob koncu leta 17.315.966 Din. in sicer rezervni fond 1.833.866 Din., deleži 4.861.250 Din. in jamstvo po pravilih 10.620.850 Din.

## ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ GOSPODARSTVO. ◎ ◎ ◎ ◎ ◎

**Poravalno postopanje** zadeva sicer v prvi vrsti trgovce, toda v članku v Narodnem Gospodarju od 15. maja smo pokazali, da se poravalno postopanje tiče tudi zadrug. Slučaji, da trgovci ustavljajo plačila in zahtevajo poravalno postopanje, se tem bolj množijo, čimbolj napreduje stagnacija in čimbolj postajajo ugodnosti tega postopanja zlasti pri nesolidnih trgovcih znane. Okusili so prepovedani sad in sedaj jim je vedno vabljivejši. Poravalno postopanje je začelo zavzemati take razmere, da so se ne le upniki, ampak na splošno vsi trgovci ustrašili posledic, ker omogoča nepoštenim in nesolidnim elementom mahinacije v škodo upnikov in trgovine. Vsled tega je trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani stavila predloge, da se poravalno postopanje reformira, trgovska in obrtniška zbornica v Beogradu pa je naravnost zahtevala, da se poravalno postopanje sploh odpravi. Tudi v Nemški Av-

striji je prišlo do spremembe zakona o poravalnem postopanju in se je zakonito ugotovila minimalna kvota, katero mora dolжник nuditi upnikom. Zdi se, da izvzemši Slovenijo trgovstvo v naši državi daleč še ni tako zrelo in pošteno, da bi tak zakon ne nudil prilične pretežno k zlorabam.

**Doklade**, ki jih pobirajo občine za potrebe občinskega gospodarstva k direktnim davkom, silno zvišujejo davčna bremena. Službena statistika občinskih in drugih avtonomnih doklad v Sloveniji kaže, da so se l. 1923 v 2167 občinah pobirale doklade v sledeči višini: v 97 občinah doklade do 100%, v 377 občinah doklade do 200%, v 492 občinah doklade do 300%, v 329 občinah doklade do 400%, v 309 občinah doklade do 500%, v 563 občinah doklade preko 500%. V nekaterih občinah dosegajo doklade celo 1000%. Posebej navaja statistika doklade za industrijske občine: Celje 570%, Ptuj 72%,







# OBLAČILNICA ZA SLOVENIJO v LJUBLJANI

R. Z. Z. O. Z.

MANUFAKTURA NA DEBELO IN DROBNO

Centralno skladišče

v novi palači "Vzajemne posojilnice" v Ljubljani, Miklošičeva cesta.

Prodajalna na drobno: Dunajska cesta št. 29.

Podružnica v Somboru (Bačka).

Telefon št. 550

Prvovrstni proizvodi! — Cene solidne!

Pošt.-č. št. 10.222

## Zadružna tiskarna v Ljubljani

ima v zalogi sledeče opravilne knjige in tiskovine za zadrage:

**I. Splošno za vse zadrage:** Opravilni zapisnik po 100 in 200 listov. — Imenik zadrušnikov 50 listov. — Glavna knjiga 50 listov. — Knjiga pristopnic po 200 in 300 listov. — Knjiga za zapisnike o sejah in občnih zborih. — Indeks (register) 30 listov. — Deležna knjiga. — Knjižice denarni listi 100 listov. — Odstopnice (Odstopni list). — Vabila k sejam. — Zapisnik o občnem zboru. — Obrestne tabele na dneve po 5%, 5 1/2% in 6%; na mesece po 4%, 4 1/4%, 4 1/2%, 4 3/4%, 5%, 5 1/2% in 6%.

**II. Za hranilnice in posojilnice:** Knjiga hranilnih vlog po 100 in 200 listov. — Knjiga posojil po 200 listov. — Blagajniški razdelnik po 200 listov. — Blagajniški dnevnik po 100 listov. — Knjiga porokov po 100 in 200 listov. — Izplačilni listi za posojila. — Izplačilni listi za hranilne vloge. — Vprašalna pisma. — Opomini za obresti. — Izpis iz knjige hranilnih vlog. — Izpis iz knjige posojil. — Zadolžnice na poroštvo. — Zadolžnice na amortizacijo. — Zadolžnice na vknjižbo. — Prošnja za posojila. — Opomini za poroke. — Zadolžnice na zastavo (en dolžnik). — Opomini za povračilo posojil. — Dnevnik za konvert. dolgov (ovojne in vložne pole). — Sumarični izkaz konvertiranih dolgov. — Hranilne knjižice v celo platno z napisom. — Zadružne in posojilne knjižice v polplatno. — Knjižice tekoč računa v celo platno.

**III. Mlekarske zadrage:** Prejemna knjiga 200 listov. — Izplačilna knjiga zadrušnikov 100 listov. — Mlekarske knjižice (kartonirane).

**IV. Za kmetijska in konsumna društva:** Štraca za člane 160 listov. — Deležna knjiga. — Nakupne knjižice broširane. — Pole za inventiranje blaga. — Zadružne knjižice v polplatno. — Zaznamek predmetov inventarja (zvezki).

**V. Za strojne zadrage:** Opravilni red. — Izvrševalni red.

**VI. Za živinorejske zadrage:** Zapisnik o pripušcanju bika (zvezek). — Potrdilo o pripušcanju bika (10 dopisnic). — Naznanilo o porodu (10 dopisnic). — Naznanilo o prodaji (10 dopisnic). — Rodovni listi. — Knjiga mlade živine. — Knjiga rodovnik.

**Izvršuje tudi vse druge tiskovine točno in po zmernih cenah.**





# Vlačilec goseničar 25 in 50 HP

(tracteur en chenilles, Raupenschlepper)

za poljedelstvo in gozdarstvo,

deluje zanesljivo, štedljivo, orje, vlačí in žene tudi na mehkih in najbolj strmih tleh, ne stiska tal; obratovanje z bencinom, petrolejem ali sirovim oljem.

Otto Kurth & Tedesco - Wien VII., Döblergasse 1/33a. Telefon: 38-6-42.



## GOSPODARSKA ZVEZA

notira sledeče brezobvezne cene:

### GNOJILA:

Kalijeva sol 42% po . . . . .	Din. 150.— za 100 kg
Kostni superfosfat z 18%—20% v vodi raztopne fosforove kisline, z vrečami po . . . . .	190.— „ 100 „
Rudninski superfosfat s ca 16% v vodi raztopne fosfor. kisline (vreče a 100 kg) po . . . . .	120.— „ 100 „
Tomaževa žlindra 18% po . . . . .	170.— „ 100 „
Cement po . . . . .	75.— „ 100 „

Cene veljajo pri odjemu originalnih vreč, pri vagonških pošiljtvah se prednje cene razumejo fko vsaka postaja v Slovenijo.

### KRMILA:

Klajno apno po Din. 4.50, pri manjšem odjemu Din. 6.—.

### VINOGRADNIŠKE IN KMETIJSKE POTREBŠČINE:

Škropilnice za grozdje bakrene po . . . . .	Din. 500.—
Žveplo, dvojno rafinirano . . . . .	kg „ 3.75
Trierje (žitne čistilnice) tvrdke Heid, <i>znamka IA</i> po . . . . .	3.500.—
Trierje (žitne čistilnice) tvrdke Heid, <i>znamka IB</i> po . . . . .	3.000.—
Mlatilnice na ročni in gepeljni pogon po . . . . .	4.000.—
Mlatilnice na gepeljni pogon s siti in tresali po . . . . .	6.500.—
Gepeljni na 36 obratov po . . . . .	4.500.—
Gepeljni na 24 obratov po . . . . .	4.500.—
Slamoreznice na motor po . . . . .	5.600.—
Okopalniki . . . . .	1.000.—

Poleg tega so na razpolago vsakovrstni poljedelski stroji, kakor:

čistilniki (pajtelni), plugi, brane poljedelske, brane travniške, brzoparilniki, gnojnične sesalke, vodne sesalke, gumij. trakovi za trte, brusilci za kose, kose itd.

